Eduskunnan lakivaliokunta Dnro K2022-33 1 (4)

16.1.2023

Lausuntopyyntönne: Lakivaliokunta 18.1.2023 klo 09.00 / Kirjallinen asiantuntijalausunto
HE 251/2022 VP HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE LAIKSI YRITYKSEN SANEERAUKSESTA ANNETUN LAIN MUUTTAMISESTA JA SIIHEN LIITTYVIKSI LAEIKSI

Pyydettynä lausuntona Suomen Asianajajaliitto (jäljempänä ”Asianajajaliitto”) esittää seuraavaa.

Yleistä

Asianajajat toimivat yrityssaneerauksissa monenlaisissa rooleissa sekä selvittäjinä ja valvojina, mutta myös velallisten tai velkojien avustajina ja asiamiehinä. Tähän kirjalliseen asiantuntijalausuntoon (”Lausunto”) hallituksen esityksestä yrityssaneerauslain osalta on pyritty tuomaan havaintojamme saneerausmenettelyistä eri näkökulmista painon ollessa kuitenkin selvittäjän tehtävässä saaduissa kokemuksissa.

Yrityssaneerauslain muutosten tavoitteena on edistää yritysten mahdollisuutta päästä riittävän varhaisessa vaiheessa joutuisaan ja kustannuksiltaan kohtuulliseen saneerausmenettelyyn. Hallituksen esitys on perusteellinen ja perusteltu. Jäljempänä nostamme esille havaintojamme ehdotuksen eräistä kohdista käsittelemättä kaikkia muutosehdotuksia yksityiskohtaisesti. Asianajajaliitto on kattavasti lausunut oikeusministeriön työryhmän loppumietinnöstä, mutta käsiteltävänä olevaan hallituksen esitykseen ei ole tehty muutoksia näiden kommenttien ja ehdotettujen lisäysten perusteella.

Ehdotetuista muutoksista

11 § Selvittäjän ensiarvio ja selontekovelvollisuus

Esitetyn muutoksen odotetaan johtavan nykyistä tiiviimpään, tehokkaampaan ja aiempaa olennaisimpiin tietoihin keskittyvään selontekoon velkojille menettelyn alkuvaiheessa. Tieto ja arviot olisivat alustavia ja perustuisivat selvittäjän senhetkiseen, tuoreeseen ensikäden tietoon.

Muutosta voidaan pitää tervetulleena, vaikkakin ensiarvion tekeminen on varsin vaativa tehtävä, kun selvittäjän tulee menettelyn alkuvaiheessa kyetä vielä puutteellisin tiedoin löytämään olennaiset mahdollisesti virheelliset tiedot saneeraushakemuksen yhteydessä ilmoitetuista, usein optimistisista näkemyksistä. Vaikka tavoitteena on tuoda esiin keskeyttämisperusteet, voi käytännössä tuottaa selvittäjälle haasteita kuukauden aikana havaita riittävällä varmuudella näitä keskeyttämisperusteita. Nykyistä perusselvitystä vastaava selvitys tulee kuitenkin tehdä osana saneerausohjelmaa, joten selvittäjän työmäärää siitä luopuminen ei vähennä, ellei ensiarvio johda menettelyn keskeyttämiseen.

24 § Suhde konkurssiin

Asianajajaliitto pitää esitettyjä muutoksia aiheellisina. Lausunnonantaja toteaa, että osa insolvenssiasioita käsittelevistä tuomareista toimii jo tässä vaiheessa tämän mallin mukaan.

27 § Eräiden sopimusten asema

Asianajajaliitto pitää esitettyä muutosta erittäin aiheellisena. Sillä pystytään parhaimmillaan tervehdyttämään velallisen liiketoimintaa, mikäli ennen saneerausmenettelyn alkamista tehtyjä sopimuksia, joissa velallinen on sitoutunut muuhun kuin rahasuoritukseen, voitaisiin selvittäjän suostumuksin irtisanoa. Usein saneerausvelkojen järjestelyllä pyritään pelkästään korjaamaan niitä seurauksia, jotka johtuvat heikosti tai puutteellisesti laadituista sopimuksista, eikä puuttumaan itse ongelman ytimeen, eli kannattamattomaan sopimussuhteeseen.

Ehdotetulla muutoksella voidaan edistää velallisten saneerausmahdollisuuksia ja onnistuneen saneerausohjelman edellytyksiä. Yleisen sopimusten sitovuutta koskevan periaatteen vuoksi on aiheellista rajata irtisanominen koskemaan tilanteita, joissa sopimuksen irtisanominen on saneerauksen toteuttamisedellytysten turvaamiseksi välttämätöntä.

Asianajajaliitto pitää perusteltuna, että sopimuksen irtisanominen edellyttää selvittäjän suostumusta. Tosin tehokkaampien tervehdyttämistoimenpiteiden johdosta olisi perustellumpaa, että sopimuksen päättyminen ei olisi sidoksissa saneerausohjelman vahvistamiseen, sillä saneerausohjelman vahvistamisprosessissa voi kulua pitkäkin aika. Ei voida pitää poissuljettuna sitä, että sopimuksen vastapuoli voisi myös toimillaan pyrkiä viivyttämään saneerausohjelman vahvistamista ja näin sopimuksen irtisanomista ja velallisen tervehdyttämistä. Asianajajaliitto esittää, että velallisen tulisi voida irtisanoa sopimus menettelyn alettua tietyn mittaisella irtisanomisajalla. Mikäli lausunnonantajan näkemyksestä poiketen irtisanominen tulee voimaan vasta saneerausohjelman vahvistamisen yhteydessä, ehdotettu tarkennus, ettei saneerausohjelman vahvistamiselta edellytettäisi lainvoimaisuutta, on kannatettava.

Hallituksen esityksen mukaan sopimus voitaisiin uuden säännöksen mukaan irtisanoa vain silloin, kun sopimuksen irtisanominen on saneerauksen toteuttamisedellytysten turvaamiseksi välttämätöntä. Tilanteessa, jossa sopimusosapuoli vastustaa sopimuksen irtisanomista, osapuoli voisi vedota siihen, ettei irtisanominen ole saneerauksen toteuttamisedellytysten turvaamiseksi välttämätöntä. Käräjäoikeus ratkaisisi, ovatko irtisanomisen edellytykset täyttyneet ja voidaanko irtisanomisen sisältävää saneerausohjelmaa vahvistaa. Jos käräjäoikeus katsoisi, ettei irtisanominen ole ollut välttämätön, sopimuskumppanin mahdollisesti merkittäväkin vahinko on uutta velkaa (ns. massavelkaa), jonka lankeaminen velallisyhtiön maksettavaksi voisi pahimmillaan johtaa siihen, ettei velallisyhtiö pysty maksamaan tätä uutta velkaa ja se päätyy konkurssiin. Selvittäjän vahingonkorvausvelvollisuuskaan ei olisi poissuljettua.

36 § Takaisinsaanti selvittäjän vaatimuksesta

Asianajajaliitto pitää esitettyjä muutoksia aiheellisina, eikä sillä ole lisättävää hallituksen esitykseen.

47 § Epäselvien ja tuntemattomien sekä eräiden muiden saneerausvelkojen asema ja 47 a § Saatavien ilmoittaminen määräpäivän jälkeen

Asianajajaliitto pitää esitettyjä muutoksia aiheellisina, eikä sillä ole lisättävää hallituksen esitykseen. Menettely tulee sujuvoittamaan prosessia ja tehostamaan velkojien saatavien ilmoittamista annettuun määräpäivään mennessä. Lainmuutos voi johtaa suurempien enimmäismääräisten ja ehdollisten saatavien valvontaan, mutta tästä huolimatta lausunnonantaja pitää esitettyjä muutoksia toivottavina silläkin uhalla, että saatavien täsmäyttäminen tulisi aiheuttamaan lisätöitä selvittäjälle ja/tai tuomioistuimelle. Lausunnonantaja toteaa, että konkurssilain jälkivalvontaa koskeva säännös on testattu ja toimiva. Tosin Asianajajaliitto toteaa, että konkurssilaissa oleva toimivaksi osoittautunut jälkivalvontamaksu todennäköisesti olisi vielä tehokkaampi keino varmistaa velkojien ilmoitusvelvollisuus, kuin nyt ehdotettu vähennysmalli. Kaiken kaikkiaan Asianajajaliitto suhtautuu positiivisesti ehdotettuun saatavien ilmoittamista koskevaan uudistukseen.

10 luvun menettelysäännösten uudistaminen

Asianajajaliitto pitää ehdotettuja muutoksia perusteltuina, ja ne ovat linjassa saneerushakemusten ja itse saneerausmenettelyn joutuisamman käsittelyn tavoitteen kanssa. Nykyinen käräjäoikeudessa oleva välivaihe, jossa saneerausohjelmaehdotuksen valmistuttua tuomioistuin antaa välipäätöksen, jossa se ottaa kantaa ehdotuksen lainmukaisuuteen jo ennen kuin saneerausohjelmaehdotus on toimitettu asiaan osallisten väitteille ja lausumille, ei ole omiaan edistämään tavoitetta saneerausohjelmaehdotuksen joutuisasta käsittelystä.

Saneerausohjelmaehdotuksia laativat pääsääntöisesti selvittäjät, joiden pätevyys- ja ammattitaitoa koskevia säännöksiä ollaan joka tapauksessa korottamassa, ja jotka ovat perehtyneitä saneerausohjelmalle laissa asetettuihin sisältövaatimuksiin. On harvinaista, että käräjäoikeus toteaisi välipäätöksessä, että saneerausohjelmaehdotus ei täyttäisi laissa asetettuja sisältövaatimuksia. Näin ollen lausunnonantaja katsoo, että tämän tuomioistuimen tekemän saneerausohjelman laillisuuden valvonnan voi mietinnössä ehdotetulla tavalla siirtää myöhempään ajankohtaan.

92 § Nopea saneerausohjelman vahvistaminen

Asianajajaliitto katsoo, että lainmuutokset, joilla saneerausohjelmaehdotuksen käsittelyyn tavanomaisesti liittyvät menettelyvaiheet voidaan sivuuttaa, jos ohjelmaehdotuksen on etukäteen kirjallisesti hyväksynyt riittävän suuri velkojien enemmistö, ovat tervetulleita ja perusteltuja.

Asianajajaliiton käsityksen mukaan nykyiset saneerausehdotuksen hyväksymisrajat (ns. 80/5 velkojat) ovat kansainvälisesti ottaen erittäin korkeat. Vallitsevaa epäsuhtaa alleviivaa myös se, että pakkovahvistamistilanteissa saneerausohjelma voidaan nykyisen lainsäädännön perusteella saada vahvistettua vain 20 % velkojien äänimääristä. Ehdotetut enemmistövaatimusten äänestysrajojen alentamiset ovat kannatettavia. Alennettujen enemmistö-vaatimusrajojen johdosta saneerausohjelman nopeaa vahvistamista ja myös NOPSA-menettelyä voitaisiin jatkossa hyödyntää enemmän. Tilanteita, joissa tultaisiin soveltamaan 60/10 prosentin sääntöjä tulisi olemaan todennäköisesti erittäin harvoin, sillä saneerausohjelmat ovat käytännössä takapainotteisia.

Mitä jäi puuttumaan?

Velkakonversio

Asianajajaliitto pitää tärkeänä, että saneerauslainsäädäntöä kehitettäessä tullaan tekemään säännökset saneerausvelan konvertoinnista oman pääoman ehtoiseksi. Niin sanottu Debt to Equity -malli tarvitaan suomalaiseen saneerauslainsäädäntöön.

Työsopimusten asema

Asianajajaliitto katsoo, että 27 §:n 5 momenttia ja siinä viitattua työsopimuslakia tulisi myös muuttaa, sillä työsopimusten asema yrityssaneerauksessa on tärkeä. Asianajajaliitto katsoo, että tilanne on epätyydyttävä ja vastoin yrityssaneerauslain tarkoitusta. On saneerausmenettelyn onnistumisen kannalta ongelmallista, että velallisen mahdollisuudet irtisanoa työntekijöitä saneerausmenettelyn yhteydessä riippuvat siitä, onko työehtosopimuksessa mahdollisesti irtisanomisjärjestystä koskevia määräyksiä, jotka tulevat sovellettaviksi yrityssaneerausmenettelyssä. Tämä voi johtaa siihen, että velallisen mahdollisuudet tervehdyttää liiketoimintaansa rajoittuvat ja/tai velallinen joutuu työehtosopimuksen vähentämisjärjestystä koskevien määräysten vuoksi irtisanomaan tarpeettoman monen työntekijän työsopimukset mahdollistaakseen saneerauksen vaatimat ja työsopimuslain mahdollistamat toimenpiteet.

Helsingissä 16. päivänä tammikuuta 2023

SUOMEN ASIANAJAJALIITTO

Niko Jakobsson
Suomen Asianajajaliiton pääsihteeri

LAATI

Asianajaja Robert Peldán, Suomen Asianajajaliiton insolvenssioikeuden asiantuntijaryhmän jäsen

Suomen Asianajajaliiton lausunnot valmistellaan oikeudellisissa asiantuntijaryhmissä, joiden toiminnassa on mukana noin 120 asianajajaa. Tämä lausunto on valmisteltu insolvenssioikeuden asiantuntijaryhmässä.